

Informatienota

Datum vergadering	: 29 november 2022
Registratienummer	: GZDGB/725823
Informatienotnummer	: 2022/IN106
Portefeuillehouder	: Rutger van Stappershoef
Bijlage(n)	: -
Onderwerp	: Tussentijdse evaluatie Uitvoeringsplan lokale aanpak laaggeletterdheid en doorontwikkeling Digi-Taalhuis

Onderwerp

Tussentijdse evaluatie Uitvoeringsplan lokale aanpak laaggeletterdheid en doorontwikkeling Digi-Taalhuis

Kennisnemen van

Tussentijdse evaluatie Uitvoeringsplan lokale aanpak laaggeletterdheid en doorontwikkeling Digi-Taalhuis

Inleiding

In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en of rekenen. Dat is 18% van alle mensen in Nederland, dus 1 op de 6 mensen. Laaggeletterdheid is in Nederland een groot probleem. In Nederland is 12% van de beroepsbevolking tussen de 16 en 65 jaar laaggeletterd. Het onderzoeksbureau "Geletterdheid InZicht" schat de laaggeletterdheid in de gemeente West Betuwe op 7%.

Je bent als volwassene laaggeletterd, als je moeite hebt met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak heb je dan ook beperkte digitale vaardigheden. Dan vind je bijvoorbeeld omgaan met een computer of een smartphone lastig. Niet goed kunnen lezen, schrijven en/of rekenen heeft gevolgen. Je vindt bijvoorbeeld minder snel een baan of hebt minder grip op je geldzaken. Een volwassene die laaggeletterd is, is geen analfabeet. Een laaggeletterde kan wel lezen en schrijven, alleen niet goed genoeg om helemaal mee te doen in de samenleving.

In juni 2021 is het Uitvoeringsplan lokale aanpak Laaggeletterdheid en doorontwikkeling Digi-Taalhuis door het college vastgesteld en via een informatienota aan de raad aangeboden. Met de vaststelling van het uitvoeringsplan is uitvoering gegeven aan het amendement van de gemeenteraad van 2 juli 2019 om het Digi-Taalhuis te ondersteunen en het sluit goed aan bij het coalitieakkoord 2022-2026 "In beweging" om te blijven investeren in het terugdringen van laaggeletterdheid en het stimuleren van digitale vaardigheden. Ook is aangesloten bij het Taalakkoord Rivierenland 2021 – 2024 en bij het Regionale plan Integrale Aanpak Laaggeletterdheid in Rivierenland 2020 – 2024 "Meedoen met Taal".

Kernboodschap

Er zijn veel mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen en met digitale vaardigheden. Vanuit de landelijke Vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024 Tel mee met Taal hebben gemeenten de regie in de aanpak van laaggeletterdheid. De gemeenten zijn verantwoordelijk

voor het vormgeven en uitvoeren van de aanpak. Met dit Uitvoeringsplan zijn wij met de stuurgroep Digi-Taalhuis West Betuwe aan de slag gegaan om de activiteiten uit te voeren. Wij hebben de volgende concrete stappen gezet:

1. *Wij hebben vindplaatsen geactiveerd en in beeld gebracht en gaan daar mee door.*

Het doel is om de vindplaatsen te bereiken. We hebben de vindplaatsen zoals dorpshuizen, consultatiebureaus, POH/huisartsen, hulppunten benaderd om hen te stimuleren laaggeletterdheid te signaleren, bespreekbaar te maken en door te verwijzen. Dat is niet gemakkelijk. Het is een proces van lange adem. Veel mensen camoufleren hun laaggeletterdheid goed en komen niet uit voor hun laaggeletterdheid. Veel mensen zien het nut niet in om in te zetten op de bestrijding van laaggeletterdheid. Ook niet alle organisaties voelen de urgentie om met het signaleren en bespreken van laaggeletterdheid aan de slag te gaan. Bij de professionals merken wij dat er een handelingsverlegenheid is: men vindt het lastig om laaggeletterdheid bespreekbaar te maken. Wij werken aan een actieve en effectieve publiciteitscampagne om een verandering in dit beeld te brengen. Er is een flyer ontworpen om die via de dorpshuizen en de bibliotheek te verspreiden om inwoners te wijzen op de mogelijkheid voor begeleiding via het Digi-Taalhuis op maat en in het dorp zelf.

Op 10 en 11 juni 2022 is in West Betuwe het JAM festival gehouden, een tweedaags festival voor alle inwoners van de gemeente West Betuwe. We hebben gebruik gemaakt van de Escape caravan. Inwoners van de gemeente hebben toen ervaren hoe het is om laaggeletterd te zijn. Medewerkers van het Digitaalhuis West Betuwe waren hierbij aanwezig om te assisteren en uitleg te geven en te informeren over het aanbod van (digi)taal- en reken cursussen. Ook hebben wij contacten gelegd met de praktijkondersteuner huisartsen (POH) om de laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen.

In Haften heeft een tijdelijk taalgroepje gedraaid, begeleid door twee vrijwilligers van het Digi-Taalhuis. In samenwerking met Werkzaak Geldermalsen krijgt een groepje eenmaal per week begeleiding in hun gebouw bij het beter Nederlands spreken. In het Digi-Taalhuis krijgt de Leerpunt groep (een samenwerking met het ROC Rivor) wekelijks nog steeds nieuwe deelnemers. Ook heeft de coördinator van het Digi-Taalhuis nieuwe vrijwilligers geworven en worden deze door haar getraind. De vrijwilligers begeleiden deelnemers in een klein of groter groepsverband. Bij dit alles blijven we steeds de vraag stellen hoe we de inwoners in de 26 kernen van de gemeente kunnen bereiken. We kijken en sluiten aan via de gebiedsmakelaars bij de kernagenda die is opgesteld.

Onze gemeente bestaat uit 26 kernen met een eigen identiteit en karakter. De bibliotheek levert maatwerk per kern door in samenwerking met bewoners (taal)activiteiten te organiseren en uit te voeren. Bibliotheek Rivierenland heeft subsidie ontvangen om camouflagecursussen op te zetten in kleine kernen en wijken in Regio Rivierenland. Dit betekent voor onze gemeente dat we 2 tot 3 cursussen kunnen gaan opzetten.

2. *We laten taalambassadeurs opleiden om in de gemeente in te zetten.*

Er worden nu in Regio Rivierenland via de Innovatiekamer Taalambassadeurs opgeleid om als ervaringsdeskundige helpend te zijn voor laaggeletterden. De Taalambassadeurs weten uit eigen ervaring wat het is om laaggeletterd te zijn. Zij spreken laaggeletterden aan. De taalambassadeurs treden op als voorlichter (wat betekende laaggeletterdheid in mijn leven), als tester (beoordeelt informatie op taalgebruik en niveau), als werver (stimuleren andere laaggeletterden om een lees- en schrijfcursus te volgen) en als inspreker (geeft zijn/haar mening over bijvoorbeeld het scholingsaanbod voor laaggeletterden in de gemeente). Nu is al een groep taalambassadeurs actief in Regio Rivierenland waar onze gemeente gebruik van kan maken omdat ze breed inzetbaar zijn. We onderzoeken nu op welke wijze een taalambassadeur concreet in onze gemeente ingezet kan worden, het liefst een persoon uit de gemeente zelf. Dit betekent maatwerk. Daarnaast zetten wij taalvrijwilligers in. Zij stimuleren andere laaggeletterden om een lees- en schrijfcursus te volgen.

3. *We organiseren camouflage cursussen.*

We zetten camouflagecursussen in om een activiteit niet over te laten komen als leeractiviteit. Zo bereik met je met een camouflageactiviteit de gewenste doelgroep makkelijker en leren zij indirect hun basisvaardigheden. Vervolgens wordt het makkelijker om in gesprek te gaan over de basisvaardigheden en kunnen de inwoners doorverwezen worden naar vervolgaanbod gericht op het verbeteren van die basisvaardigheden. We merken dat dit in de praktijk goed werkt. Door het aanbieden van camouflage cursussen komen we in gesprek met laaggeletterden zodat wij hen een effectief programma kunnen aanbieden. In samenwerking met diverse instellingen (bijvoorbeeld Werkzaak) proberen we mensen door te verwijzen naar een cursus. De ervaringen zijn positief. In december starten we in Haaften met de camouflage cursus: "Gezond koken met recepten van internet". Ook kijken we naar de mogelijkheid om een film te draaien in het filmhuis en naar andere opties van camouflage cursussen.

Wat is een camouflagecursus?

Laaggeletterde mensen schamen zich vaak voor het feit dat zij niet goed kunnen lezen of schrijven. Dit speelt vooral bij de doelgroep met het Nederlands als moedertaal (NT1'ers). Hierdoor maken zij vanuit eigen beweging nauwelijks gebruik van educatiemogelijkheden die er zijn in de gemeente en/of de regio. Een camouflagecursus is specifiek gericht op laagtaalvaardige mensen zonder dat dit daarbij benoemd wordt. Het is een goede manier om met de laagtaalvaardige doelgroep in aanraking en in gesprek te komen. Hierbij is het uiteindelijke doel de doelgroep te motiveren om deel te nemen aan aanbod activiteiten gericht op het versterken van de basisvaardigheden (taal, reken en computervaardigheden) via het Digi-Taalhuis.

4. *We stimuleren bewustwording laaggeletterdheid.*

Er moet blijvend ingezet worden aan de bewustwording van laaggeletterdheid. Dat is een continu proces. We hebben gemerkt dat nog veel mensen onbekend zijn met het bestaan van laaggeletterdheid. Is er laaggeletterdheid? Is dat (voor veel) inwoners een probleem? We kennen toch alleen maar analfabetisme? Het meer inzetten van taalambassadeurs en het

opzetten van een effectieve publiciteitscampagne draagt bij aan de bewustwording van laaggeletterdheid. Publiciteit vindt jaarlijks actief plaats in de maand van Lezen en schrijven. Dat is onvoldoende. Laaggeletterdheid moet continue aandacht krijgen zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. Daar hebben we een begin mee gemaakt door bij het Team maatschappelijke ontwikkeling van de gemeente alle beleidsadviseurs voor te lichten over de preventieve werking van de aanpak van laaggeletterdheid. Hier gaan we volgend jaar een vervolg aan geven, zodat het thema breder landt in de organisatie.

Laaggeletterdheid krijgt nu lokaal (en regionaal) steeds meer aandacht, maar dit gaan we intensiveren. De landelijke campagnes moeten in de gemeente West Betuwe meer zichtbaar worden. Bibliotheek Rivierenland heeft begin september in een grote advertentie voor de diverse activiteiten aandacht gevraagd. Ook de taalmeidenvlog vraagt regelmatig aandacht voor de bewustwording van laaggeletterdheid. Verder zorgt het Digi-Taalhuis West Betuwe er voor dat er elke maand een berichtje in de krant staat over het Digi-Taalhuis en over de activiteiten van deelnemers.

5. *We hebben de inzet van de Taalhuiscoördinator uitgebreid.*

Het Digi-Taalhuis West Betuwe is gehuisvest in de Pluk te Geldermalsen en houdt spreekuur op de maandag- en woensdagmiddag. De bezoekers worden ontvangen door de Taalhuiscoördinator. Het aantal uren van de Taalhuiscoördinator van 4 uur per week bleek onvoldoende te zijn om alle taken van het coördinatorschap goed uit te kunnen voeren. We hebben het aantal uren tot 8 uur uitgebreid om alle activiteiten in het Digi-Taalhuis goed aan te sturen zodat ook werkelijk wordt bijgedragen aan het verminderen van laaggeletterdheid. Binnenkort vindt een evaluatie plaats of het aantal uren voldoende is.

6. *We hebben een aandachtfunctionaris laaggeletterdheid aangesteld.*

De wens is uitgesproken om in organisaties, bedrijven en de gemeente een aandachtfunctionaris (kartrekker) te benoemen die het onderwerp Laaggeletterdheid steeds onder de aandacht brengt. Inmiddels is binnen de gemeentelijke organisatie en bij Werkzaak een aandachtfunctionaris actief. Zij worden daarbij ondersteund door de adviseur van Stichting Lezen en Schrijven en door de projectontwikkelaar Participatie en Zelfredzaamheid van Bibliotheek Rivierenland. Op bestuurlijk niveau heeft wethouder Rutger van Stappershoef zich bereid verklaard ambassadeur van laaggeletterdheid te worden. De ambassadeur laaggeletterdheid is het eerste aanspreekpunt als het gaat om het stimuleren van leren lezen en schrijven voor volwassenen. De ambassadeur zorgt voor extra en blijvende aandacht voor het onderwerp. Niet alleen bij de politiek, maar ook bij bedrijven en organisaties die mogelijk laaggeletterde werknemers in dienst hebben.

7. *We hebben de Stuurgroep Digi-Taalhuis West Betuwe ingericht*

Het Digi-Taalhuis West Betuwe is voor iedereen die beter wil leren lezen, schrijven en/of spreken of digitaal vaardiger wil worden. Iedereen met een taalvraag kan langs komen. Je kunt er informatie of advies krijgen over het oefenen met een taalvrijwilliger, over taalcursussen of over programma's op de computer waarmee je zelf aan de slag kunt. Vanuit

het Digi-Taalhuis is een stuurgroep ingericht die onder leiding van de gemeente concreet de verschillende actiepunten uitvoert. In de stuurgroep zitten vertegenwoordigers van ROC Rivier, Stichting Lezen en Schrijven, Welzijn West Betuwe, GGD Gelderland Zuid, Bibliotheek en gemeente. De stuurgroep komt om de 8 weken bij elkaar.

8. *We hebben de Week van Lezen en Schrijven verlengd tot de Maand van Lezen en Schrijven.* Jaarlijks wordt landelijk in september de Week van Lezen en Schrijven georganiseerd. Tijdens de Week van Lezen en Schrijven vragen gemeenten, bibliotheken, ziekenhuizen en vrijwilligersorganisaties extra aandacht voor het verminderen en het voorkomen van laaggeletterdheid in Nederland. In september jl. hebben wij onder andere de volgende acties gehouden: Bezoek van de taalambassadeurs aan Werkzaam, het houden van een workshop voor vrijwilligers bij Werkzaam "Hoe leer je mensen hun taal", het verspreiden van een nieuwsbrief onder huisartsen en POH met verwijzing link e-learning en voorlichting aan de beleidsadviseurs sociaal domein. Een week activiteiten organiseren in het kader van laaggeletterdheid vinden wij te weinig om de activiteiten goed tot zijn recht te laten komen en de inwoners hiervan bewust te maken. Daarom zijn wij dit jaar gestart met de maand van lezen en schrijven. Voor volgend jaar en verder willen wij meer publiciteit en inhoud geven aan de maand van lezen en schrijven.

We gaan verder met de stappen en activiteiten die gezet zijn en ontwikkelen ook nieuwe initiatieven om laaggeletterden in onze gemeente te bereiken, in beeld te krijgen en te ondersteunen. Het is een continu proces maar met de inzet en enthousiasme van de Stuurgroep Digi-Taalhuis West Betuwe bereiken we vooruitgang.

Financiën

Het Uitvoeringsplan wordt uitgevoerd binnen de financiële kaders van de gemeentebegroting. In de gemeentebegroting is hiervoor jaarlijks structureel 34.500 euro opgenomen.

Communicatie

Communicatie vindt plaats door het inzetten van taalambassadeurs, taalvrijwilligers en het opzetten van een effectieve publiciteitscampagne waarbij gewerkt wordt aan de bewustwording van laaggeletterdheid. Publiciteit vindt jaarlijks actief plaats in de maand van Lezen en Schrijven. De raad wordt jaarlijks geïnformeerd over de actualiteit van het Uitvoeringsplan.

Bijlage(n)

Niet van toepassing.

Suggestie ter afhandeling

Voor kennisgeving aannemen

Burgemeester en wethouders van de gemeente West Betuwe,
de gemeentesecretaris, Philip Bosman
de burgemeester, Servaas Stoop